

Betænkning afgivet af Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget den 00. maj 2025

Udkast
til
Betænkning
over

Forslag til lov om forsvarssamarbejde mellem Danmark og Amerikas Forenede Stater m.v.

[af forsvarsministeren (Troels Lund Poulsen)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 8 ændringsforslag til lovforslaget, herunder om deling af lovforslaget. Radikale Venstres medlem af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 1. Alternativets medlem af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 2 og 3. Enhedslistens medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 4 og 5. Forsvarsministeren har stillet ændringsforslag nr. 6-8.

2. Indstillinger

Borgernes Parti, Nalaraq, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ved betækningsafgivelsen ikke medlemmer i udvalget og dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske bemærkninger i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

3. Politiske bemærkninger

Enhedslisten

Enhedslistens medlemmer af udvalget bemærker, at forsvarssamarbejdsaftalen og lovforslaget er gennemsyret af, at danske hensyn og interesser må vige for USA's. Stort set på hver eneste side af lovforslaget er der nye eksempler på, at aftalen giver USA rettigheder, mens Danmark og den danske befolkning skal bære alle forpligtelser, indrømmelser og udgifter.

Enhedslisten ønsker at påpege, at argumentet om, at forsvarssamarbejdsaftalen skulle give Danmark øget beskyttelse og forpligte USA til at bevare tætte bånd til Danmark

og Europa, ikke holder vand. Allerede i forsvarsministerens svar på FOU alm. del – spm. 69 den 30. januar 2024, (folketingsåret 2023-24) fremgår det, at: »Forsvarssamarbejdsaftalen indeholder ikke en juridisk forpligtelse for USA til at stationere personel eller opbevare udstyr i Danmark.« USA forpligter sig altså ikke til noget med aftalen. Danmark forpligter sig derimod til at stille baseområder til rådighed for USA's militær.

Med aftalen og den dertil hørende lovgivning får USA's militær meget vidtgående rettigheder. Områder skal stilles eksklusivt til rådighed for USA, hvis USA ønsker det. USA vil kunne kontrollere disse områder, uden at danske myndigheder kan kræve adgang. USA kan anvende dansk territorium til at forfølge amerikanske forsvarspolitiske interesser.

Vi ved ikke, hvilke våben USA i praksis vil opbevare på baseområderne, og vi ved ikke, om USA vil tilbageholde frihedsberøvede personer og udsætte dem for tortur. Alt det undrager sig dansk kontrol. Det er kendt viden, at USA så sent som efter årtusindskiftet har udøvet tortur på amerikanske baser, i bl.a. Polen, Rumænien og Litauen.

Efter forsvarssamarbejdsaftalen skal retssager, som måtte involvere amerikanske soldater, som udgangspunkt foregå ved amerikanske militærdomstole, hvor dommere og nævninge er amerikanske militærpersoner. Det gælder for eksempel i voldssager, voldtægtssager eller drabssager, hvor gerningsmanden er amerikansk, og hvor offeret og gerningsstedet er danske.

I månederne op til betækningsafgivelsen har medierne undersøgt baseaftalen nærmere. I dagbladet Politiken kom det frem, at regeringen to steder i lovforslagets bemærkninger har foretaget påfaldende ændringer i forhold til det lovudkast, der blev sendt i høring tilbage i december. Henvis-

ningen til, at der ikke må stationeres atomvåben i Danmark i fredstid, er blevet slettet. Det giver grund til at frygte, at regeringen går med overvejelser om at ændre dansk atomvåbenpolitik, så USA på et tidspunkt kan opstille atomvåben i Danmark i fredstid. Svarene på Enhedslistens spørgsmål 95 og 96 til lovforslaget har ikke betrygget Enhedslisten i, at regeringen ikke skulle have sådanne overvejelser.

I Jyllands-Posten er det fremgået, at medarbejdere ved private amerikanske sikkerhedsfirmaer i kraft af forsvarssamarbejdsaftalen vil få lov til at bære skydevåben i Danmark. Det er en drastisk ændring i forhold til de forhold, der hidtil har været gældende i Danmark.

Et af de vægtigste hørings svar til lovudkastet kom fra Institut for Menneskerettigheder, som har fremsat 16 klare anbefalinger til regeringen. Det er anbefalinger, som ville styrke dansk suverænitet og klargøre vigtige forhold, som der i øjeblikket hersker tvivl om. Det er bekymrende, at regeringen kun i meget ringe grad eller slet ikke har valgt at følge instituttets anbefalinger.

Enhedslisten konstaterer, at forsvarsministerens svar på de mere end hundrede spørgsmål, som partiet har stillet under udvalgsarbejdet, er meget mangelfuldt besvaret – ofte blot med henvisning til aftalens ordlyd, der i sagens natur var spørgeren bekendt, da spørgsmålet blev stillet. I en lang række spørgsmål, der er uafklarede, henviser regeringen blot til, at der eventuelt kan fastsættes nærmere regler på et senere tidspunkt.

Samlet set har det været et for det danske demokrati utilfredsstillende forløb, hvor regeringen og folketingsflertallet har undladt at lytte til den udbredte folkelige modstand og utryghed og undladt at tage bestik af den ændrede udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation efter indsættelsen af præsident Trump i januar 2025.

Alternativet

Alternativets medlem af udvalget kan, bl.a. set i lyset af den geopolitiske situation, usikre forfatningsretlige spørgsmål, usikkerhed om jurisdiktion ved straffesager og omfattende bemyndigelser til regeringen vedrørende miljø og våbentilladelser, ikke støtte lovforslaget. Derudover finder Alternativet det kritisabelt, at regeringen ikke vil yde teknisk bistand til udarbejdelse af ændringsforslag, som der ellers er praksis for i Folketinget.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af et *mindretal* (RV), tiltrådt af <>:

a

Ændringsforslag om deling af lovforslaget

1) Lovforslaget deles i to lovforslag med følgende titler og indhold:

A. »Forslag til lov om forsvarssamarbejde mellem Danmark og Amerikas Forenede Stater« omfattende §§ 1-14, § 15, stk. 1, §§ 16-23, § 25 og bilag 1.

B. »Forslag til lov om ændring af lov om våben og eksplosivstoffer m.v. (Udførsel af våben m.v. af udenlandske militære styrker og militært personel)« omfattende §§ 15, 24 og 25.

[Forslag om deling af lovforslaget]

b

Ændringsforslag til det under A nævnte lovforslag

Af et *mindretal* (ALT), tiltrådt af <>:

Til § 12

2) Efter »Forsvarsministeren kan« indsættes: »alene med Folketingets samtykke«.

[Krav om Folketingets samtykke til at fravige regler på bygge-, plan-, natur- og miljøområdet]

Til § 14

3) I *stk. 2* indsættes efter »med forsvarsministeren«: »og indhentelse af Folketingets samtykke«.

[Krav om Folketingets samtykke til regler om forsvarssamarbejdsaftalens artikel 4 og 18]

Af et *mindretal* (EL), tiltrådt af <>:

Til § 15

4) I *stk. 1* indsættes efter »ikrafttræden«: », idet loven dog ikke kan træde i kraft, før den amerikanske præsident har afgivet en skriftlig garanti om, at han ikke, så længe forsvarssamarbejdsaftalen er i kraft, vil annektere Grønland imod Naalakkersuisuts og regeringens ønsker«.

[Skriftlig garanti fra den amerikanske præsident]

Ny paragraf

5) Efter § 15 indsættes:

»§ 01. Der skal afholdes en vejledende folkeafstemning forud for, at regeringen kan tiltræde forsvarssamarbejdsaftalen.«

[Afholdelse af folkeafstemning om tiltrædelse af forsvarssamarbejdsaftalen]

Af *forsvarsministeren*, tiltrådt af <>:

c

Ændringsforslag til det udelte lovforslag

Til § 15

6) I *stk. 2* ændres »1. juni 2025« til: »1. juli 2025«.

[Ændring af ikrafttrædelsestidspunkt for lovens § 24]

7) Som *stk. 3* indsættes:

»Stk. 3. Regler udstedt i medfør af § 1, stk. 4-7, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. lovebekendtgørelse nr. 958 af 22. juni 2022, som ændret ved § 1 i lov

nr. 1555 af 12. december 2023, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler udstedt i medfør af § 1, stk. 5-8, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. denne lovs § 21, nr. 1.«
[Lovteknisk korrektion]

Til § 21

8) Efter nr. 1 indsættes:

»01. I § 1, stk. 7, der bliver stk. 8, ændres »stk. 5 og 6« til: »stk. 6 og 7«.
[Lovteknisk korrektion]

Bemærkninger

Til nr. 1

Det foreslås, at lovforslaget deles op i to separate lovforslag, således at der kan stemmes separat om delen om den lovgivningsmæssige implementering af aftale om forsvarssamarbejde af 21. december 2023 mellem regeringen i Danmark og regeringen i Amerikas Forenede Stater (forsvarssamarbejdsaftalen) og delen om udførsel af våben m.v. af udenlandske militære styrker og militært personel.

Til nr. 2

Det foreslås, at hvis forsvarsministeren vil tillade fravigelser af regler på bygge-, plan, natur- og miljøområdet i det omfang det er nødvendigt for amerikanske styrkers opgavevaretagelse i Danmark efter forsvarssamarbejdsaftalen, kan det kun ske, hvis Folketinget giver sit samtykke hertil.

Til nr. 3

Det foreslås, at det kræver Folketingets samtykke, hvis justitsministeren efter aftale med forsvarsministeren ønsker at fastsætte nærmere regler om at gennemføre forsvarssamarbejdsaftalens artikel 4 og 18.

Til nr. 4

Det fremgår af den foreslåede § 15, at forsvarsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden. Med ændringsforslaget foreslås det, at loven ikke kan træde i kraft, før den amerikanske præsident har afgivet en skriftlig garanti om, at han ikke, så længe forsvarssamarbejdsaftalen er i kraft, vil annektere Grønland imod Naalakkersuisuts og regeringens ønsker.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at forsvarsministeren ikke kan fastsætte, at loven skal træde i kraft, før den amerikanske præsident har afgivet en skriftlig garanti om, at han ikke, så længe forsvarssamarbejdsaftalen er i kraft, vil annektere Grønland imod Naalakkersuisuts og regeringens ønsker.

Dette skal ses i lyset af, at forsvarssamarbejdsaftalen først vil træde i kraft, når Danmark og USA ved noteudveksling har orienteret hinanden om, at de hver især har gennemført deres respektive nationale implementeringsprocesser, jf. herved forsvarssamarbejdsaftalens artikel 30, stk. 1.

Til nr. 5

Med ændringsforslaget foreslås det fastsat som § 16, at der skal afholdes en vejledende folkeafstemning forud for, at regeringen kan tiltræde forsvarssamarbejdsaftalen.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at der vil skulle afholdes en vejledende folkeafstemning forud for, at regeringen ved noteudveksling orienterer USA om, at Danmark har gennemført sin nationale implementeringsproces. Dette skal ses i lyset af, at forsvarssamarbejdsaftalen først vil træde i kraft, når Danmark og USA ved noteudveksling har orienteret hinanden om, at de hver især har gennemført deres respektive nationale implementeringsprocesser, jf. herved forsvarssamarbejdsaftalens artikel 30, stk. 1. Regeringen vil ikke kunne orientere USA om, at Danmark har gennemført sin nationale implementeringsproces, inden den vejledende folkeafstemning er gennemført. Regeringen vil imidlertid ikke være retligt bundet af resultatet af folkeafstemningen.

Til nr. 6

Det fremgår af lovforslagets § 15, stk. 2, at § 24, nr. 1 og 2, træder i kraft den 1. juni 2025. Det foreslås at ændre ikrafttrædelsestidspunktet til den 1. juli 2025. Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at lovforslagets 3. behandling er planlagt til den 11. juni 2025.

Til nr. 7

Det foreslås i § 15, stk. 3, at regler udstedt i medfør af § 1, stk. 4-7, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. lovebekendtgørelse nr. 958 af 22. juni 2022, som ændret ved § 1 i lov nr. 1555 af 12. december 2023, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler udstedt i medfør af § 1, stk. 5-8, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. denne lovs § 21, nr. 1.

Den foreslåede bestemmelse er en konsekvensrettelse som følge af, at bemyndigelsesbestemmelserne i § 1, stk. 4-7, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold foreslås rykket til § 1, stk. 5-8, jf. lovforslagets § 21, nr. 1.

Til nr. 8

Det foreslås i § 1, stk. 7, der bliver stk. 8, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold at ændre henvisningen til stk. 5 og 6 til stk. 6 og 7. Den foreslåede bestemmelse er en konsekvensrettelse som følge af, at bestemmelserne i § 1, stk. 5 og 6, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold foreslås rykket til § 1, stk. 6 og 7, jf. lovforslagets § 21, nr. 1.

5. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 28. marts 2025 og var til 1. behandling den 11. april 2025. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget.

Oversigt over lovforslagets sagsforløb og dokumenter

Lovforslaget og dokumenterne i forbindelse med udvalgsbehandlingen kan læses under lovforslaget på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i <antal> møder.

Høring

Udvalget afholdt den 23. maj 2025 en åben høring og en lukket høring om lovforslaget.

Høringssvar

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og forsvarsministeren sendte den 23. december 2024 dette udkast til udvalget, jf. FOU alm. del – bilag 48. Den 28. marts 2025 sendte forsvarsministeren høringsvarene og et høringsnotat til udvalget.

Bilag

Under udvalgsarbejdet er der omdelt <12> bilag på lovforslaget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har under udvalgsarbejdet modtaget <3> skriftlige henvendelser om lovforslaget.

Samråd

Udvalget har stillet 1 spørgsmål til forsvarsministeren og 2 spørgsmål til henholdsvis forsvarsministeren og justitsministeren til mundlig besvarelse, som ministrene har besvaret i to åbne samråd med udvalget den 26. maj 2025. [Ministrene har efterfølgende sendt udvalget sine talepapirer, der dannede grundlag for ministerenes besvarelser af spørgsmålene.]

Spørgsmål

Udvalget har under udvalgsarbejdet stillet <188> spørgsmål til henholdsvis forsvarsministeren, udenrigsministeren og justitsministeren til skriftlig besvarelse, [som ministrene har besvaret.]

Benny Engelbrecht (S) Bjarne Laustsen (S) Christian Rabjerg Madsen (S) Jesper Petersen (S) Kasper Roug (S)

Mogens Jensen (S) Flemming Møller Mortensen (S) Simon Kollerup (S) Christian Friis Bach (V) Hans Andersen (V)

Peter Juel-Jensen (V) nfmd. Hans Christian Schmidt (V) Peter Have (M) Charlotte Bagge Hansen (M) Aaja Chemnitz (IA)

Lise Bech (DD) Søren Espersen (DD) Carsten Bach (LA) Alexander Ryle (LA) Rasmus Jarlov (KF) fmd. Mai Mercado (KF)

Mads Fuglede (DD) Alex Ahrendtsen (DF) Anne Valentina Berthelsen (SF) Karsten Hønge (SF) Trine Pertou Mach (EL)

Søren Søndergaard (EL) Stinus Lindgreen (RV) Sascha Faxe (ALT)

Borgernes Parti, Naleraq, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	50	Radikale Venstre (RV)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	23	Alternativet (ALT)	6
Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg (DD)	16	Borgernes Parti – Lars Boje Mathiesen (BP)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Naleraq (N)	1
Liberal Alliance (LA)	15	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Moderaterne (M)	12	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	10	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	5
Dansk Folkeparti (DF)	7		

FOLKETINGET

Lukket høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget
Fredag den 23. maj 2025 kl. 15.30-16.30 i 2-133, Christiansborg

FOLKETINGET

Basernes betydning for den militære afskrækkelse af Rusland i Østersøregionen

v. Peter Viggo Jakobsen, lektor ved Institut for Strategi og Krigsstudier, Forsvarsakademiet

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Basernes betydning for afskrækkelsen af Rusland i Østersøregionen

**Peter Viggo Jakobsen
Forsvarsakademiet
peja@fak.dk**

**Lukket høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget
27 maj 2025**

Den russiske kapacitet i Østersøregionen

REFORM AF DE VÆBNEDE STYRKER
SKAL GØRE RUSLAND KLAR TIL EN LANGVARIG
KONFRONTATION MED VESTEN

Rusland
NATO-lande

LENINGRAD MILITÆRDISTRIKT

Planlagt antal soldater:
Indtil 2023: 200.000
Fra 2024: 350.000

Opgave:

Beskytte Ruslands nordvest-
lige landegrænse, herunder
Østersøregionen inkl. Kalinin-
grad-regionen, og beskytte
landets nukleare gengældel-
seskapaciteter.

MOSKVA MILITÆRDISTRIKT

Planlagt antal soldater:
Indtil 2023: 100.000
Fra 2024: 150.000

Opgave:

Beskytte Ruslands vestlige
landegrænse, herunder
hovedstaden Moskva.

FE Udsyn 2023

- **Mål: opstille 450.000 soldater (+150.000) i nyt Vestligt Militær Distrikt som dækker hele regionen**
- **Logisk svar på Finland og Sveriges optagelse i NATO**
- **Våbenhvile i Ukraine vil facilitere opstilling af denne styrke, der giver Rusland offensive muligheder**
- **Opbygning kan ifl. FE og andre vestlige tjenester ske hurtigt efter våbenhvile i Ukraine**

NATOs kapacitet i Østersøen

- **NATO ambition er at kunne afskrække/standse russisk angreb ved sine grænser (denial)**
- **Det kræver fremskudte styrker, der er udrustet til (30 dages) kamp (Forward Land Forces + nationale styrker)**
- **Den danske enhed i Letland indgår i disse styrker**
- **Troværdig afskrækkelse kræver evne til øjeblikkelig støtte fra flystyrker i tilfælde af angreb**

Nøgle til succesfuld NATO afskrækkelse

- **Rusland skal frygte, at NATO med det samme vil kunne støtte sine styrker ved grænserne med fly, , kommunikation, måldata osv. på samme måde, som USA har gjort i Ukraine (bortset fra fly)**
- **Det er kun USA, der kan levere denne støtte i overskuelig fremtid**
- **US baser i hele Østersøregionen er en forudsætning herfor**
- **US evne til at sende fly til baser i regionen og operere med kort varsel skal demonstreres med NATO øvelser**

Kan vi stole på USA?

"We have no eternal allies, and we have no perpetual enemies. Our interests are eternal and perpetual, and those interests it is our duty to follow."

**Britisk premierminister Lord Palmerston
House of Commons, 1 marts 1848**

- I skal fokusere på USAs interesser, når I vurderer deres troværdighed**

US bliver i Nordatlanten og Norden

- **USA skal bruge baser i Grønland, Island og Norden for at kunne bekæmpe de russiske avåben, som er placeret på ubåde og krigsskibe ved Kolahalvøen**
- **USA bliver i Nordatlanten og Norden selv, hvis NATO dør**
- **Det er i dansk interesse at facilitere amerikansk tilstedeværelse, indtil Østersølandene kan afskrække russisk aggression med minimal US støtte**

Hvordan mindske afhængighed af USA?

- **Integrer de nordiske styrker i et fælles forsvar – lav et nordisk "pindsvin", som Rusland ikke vil stikke sig på (inder ring)**
- **Samarbejd med balterne, Polen og Tyskland (midter ring)**
- **Samarbejd med Storbritannien i Nordatlanten og få britisk atomparaply (yder ring)**
- **Arbejd parallelt med at holde NATO i live ved at holde USA inde i Europa**

Jeg ser frem til jeres ?

peja@fak.dk

FOLKETINGET

Erfaringer fra Norge

v. Paal Sigurd Hilde, professor ved Institutt for
forsvarsstudier

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og
USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Supplementary Defence Cooperation Agreement (SDCA)

Prop. 90 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til inngåelse av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021

Tilråding fra Utenriksdepartementet 8. april 2022, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Støre)

1 Sammendrag

Regjeringen legger med denne proposisjonen frem forslag om Stortingets samtykke til inngåelse av tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA av 16. april 2021 – «Supplementary Defense Cooperation Agreement» (SDCA). Avtalen ble undertegnet av Norge i Oslo 16. april 2021 i henhold til kongelig resolusjon av samme dato. USA undertegnet avtalen i Washington D.C. 31. mars 2021. Det overordnede formål med SDCA er å etablere et oppdatert rettslig rammeverk for amerikanske styrkers tilstedeværelse på norsk territorium. Avtalen bidrar til å tilrettelegge for støtte og forsterkning fra nære allierte til forsvaret av Norge. Slik forsterkning er én av tre hovedlinjer i vårt nasjonale forsvarskonsept og avgjørende for Norges totale forsvarsevne.

Det amerikanske forsvarets tilstedeværelse i Norge bygger på over 70 år med nært og tillitsfullt samarbeid. Denne tilstedeværelsen har hittil vært basert på NATOs Traktat for det nordatlantiske område om status for deres styrker av 19. juni

1951 (NATO SOFA), samt en rekke bilaterale samarbeidsavtaler. NATO SOFA og de bilaterale avtalene vil fortsatt gjelde for den amerikanske tilstedeværelsen i Norge, men vil suppleres og delvis erstattes av SDCA.

USAs initiativ til å oppdatere rammeverket for vårt bilaterale forsvarssamarbeid tar utgangspunkt i et amerikansk ønske om likeartede rammebetingelser for amerikansk tilstedeværelse i allierte land i Europa og Asia. Det vil gjøre det enklere å flytte personell og materiell mellom ulike land. USA har forhandlet frem lignende avtaler med flere europeiske land, herunder Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Polen, Romania og Ungarn.

Videreføring og videreutvikling av samarbeid med våre nære allierte handler først og fremst om å ivareta norske interesser og norsk sikkerhet. Vårt samarbeid med nære allierte bidrar også til å styrke vår evne til operativt samvirke samt til NATOs evne til å kunne forsvare Norge og Europa. Etter hendelsene i Ukraina i 2014 har

Prop. 89 L

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv.

STORTINGET

Innst. 394 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 89 L (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv.

Til Stortinget

Sammendrag

Forsvarsdepartementet foreslår i denne proposisjonen lov om gjennomføring av tilleggsavtalen mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (Supplementary Defense Cooperation Agreement – SDCA) samt en lovendring i lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) og en ny forskriftshjemmel i straffeprosessloven for å gjennomføre tilleggsavtalen i norsk rett.

Tilleggsavtalen ble underskrevet i Washington D.C. i USA 31. mars 2021 og i Oslo 16. april 2021. Spørsmålet om inngåelse av avtalen er lagt frem for Stortinget som egen sak, jf. Prop. 90 S (2021–2022) Samtykke til inngåelse av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021, heretter omtalt som samtykkeproposisjonen, der den engelske og norske avtaleteksten følger som trykte vedlegg. Avtalen trer i kraft og får virkning på datoen for den siste noten i utveksling av noter mellom partene som angir at hver part har fullført sine interne prosedyrer som er nødvendige for at avtalen skal tre i kraft.

Lovforslaget til forsvarssamarbeidsloven mv. bygger på departementets høringsnotat av 8. september 2021. I lys av høringen foreslås det å videreføre forslaget i ho-

ringsnotatet. Proposisjonen er utarbeidet i samarbeid med Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Finansdepartementet, Samferdselsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Det foreslås korthet for gjennomføringsloven er forsvarssamarbeidsloven.

Utkast til § 1 i forsvarssamarbeidsloven omhandler personlig skattefritak og skattefritak for kontraktører, og lovforslaget foreslår at SDCA artikkel XVII nr. 2 og 3, SDCA artikkel XXI nr. 3 og SDCA artikkel XXVI nr. 2 annet til fjerde punktum skal gjelde som norsk lov. Se nærmere punkt 5.1 og 5.2 i lovproposisjonen.

Utkast til § 2 i forsvarssamarbeidsloven gir amerikanske styrker myndighet til å unnta amerikanske kontraktører, som definert i SDCA artikkel II nr. 4, fra arbeidsmiljøloven, ferieloven og allmengjæringsloven i den grad bestemmelser i eller i medhold av disse lovene ikke er forenlige med de amerikanske styrkenes militære behov. Det presiseres at med amerikanske styrker menes det amerikanske væpnede styrker til stede på norsk territorium. En «amerikansk kontraktør» kan komme fra et hvilket som helst land utenfor Norge, og kommer ikke nødvendigvis fra USA, jf. SDCA artikkel II nr. 4. Denne definisjonen av «amerikansk kontraktør» brukes i det følgende. Se nærmere punkt 6 i lovproposisjonen.

Utkast til § 3 i forsvarssamarbeidsloven fastslår at erstatningskrav som oppstår innenfor rammene av SDCA artikkel XV og artikkel VIII nr. 5 i Avtale mellom partene i Traktat for det nordatlantiske område om status for deres styrker av 19. juni 1951 (NATO SOFA), skal avgjøres med utgangspunkt i disse avtalebestemmelsene, og at disse avtalebestemmelsene skal gjelde som norsk lov. Se nærmere punkt 7 i lovproposisjonen.

SDCA

- Erfaringer fra forhandlingene
- To eksempler:
 - Art. 6: muligheten for å utøve makt i sikkerhetstiltak

4. Within the immediate vicinity of Agreed Facilities and Areas and within civilian-operated portions of Agreed Facilities and Areas, Norwegian authorities shall take necessary measures to ensure U.S. forces' use, operation, defense, and control of Agreed Facilities and Areas. In extraordinary circumstances, and in accordance with mutually approved security plans, U.S. forces may take necessary and proportionate measures to maintain or restore the security, defense, and continuity of operations of U.S. forces.

- Erfaringer fra forhandlingene
- To eksempler:
 - Art. 6: muligheten for å utøve makt i sikkerhetstiltak
 - Art. 26: lønnsvilkår og arbeidsrettslige regler (i dansk avtale art. 24)

ARTICLE XXVI U.S. CONTRACTORS

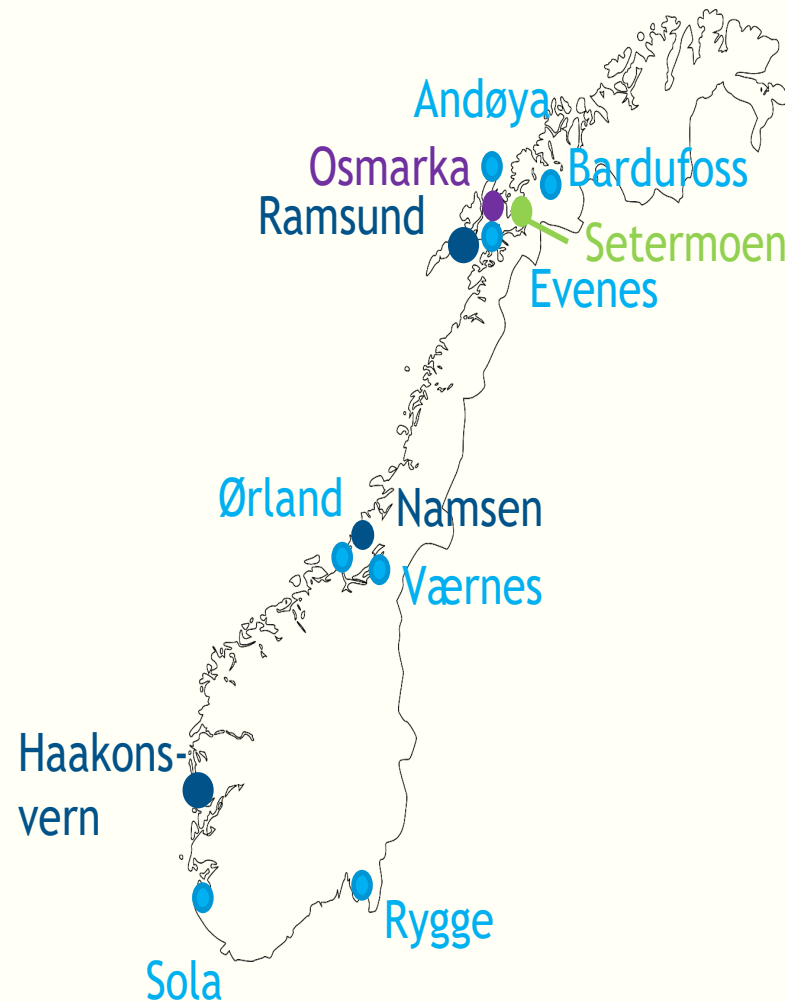
1. Terms and conditions of employment for U.S. contractors shall be set by U.S. forces in accordance with applicable U.S. laws and regulations, and with respect for Norwegian law, to the degree not inconsistent with the military requirements of U.S. forces. U.S. contractors shall be

ARTICLE 24 EMPLOYMENT

2. Terms and conditions of employment shall be set by U.S. forces and such organizations in accordance with applicable U.S. laws and regulations, taking into consideration prevailing wages and the provisions of employment legislation of Denmark to the degree not inconsistent with this Agreement or the military requirements of U.S. forces. Wages and salaries, benefits,

SDCA

- Opprinnelig (2022) 4 «AFA»;
«omforente områder»
- Finland - DCA = 15 områder
- Sverige - DCA = 17 områder
- SDCA 2024 -> 12 områder

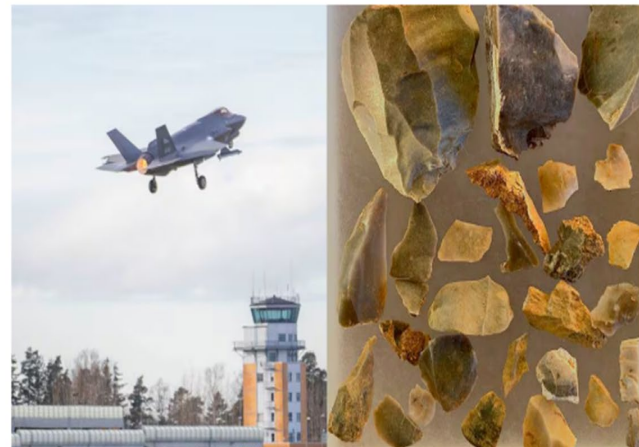
- Erfaringer etter avtalen
 - Planene for Rygge har kommet lengst, ca. 2 mrd. NOK
 - Ingen stor endring
 - Et ordnet og nyttig rammeverk for amerikanske investeringer
 - Koordineres opp mot nasjonale og NATO-investeringer (NSIP)

?

USA må utsette bygging på Rygge flystasjon

Utsettelsen av den militære opprustningen begrunnes med arkeologiske funn: – Det kan ikke fortsette i dette tempoet, sier Listhaug (FrP).

Steinalderfunn gjør at USA vil utsette investeringer på Rygge
FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN OG ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE / NTB

[Julie Solvin Borgmo](#)
Journalist

[Heidi Gonnæs](#)
Journalist

[Philip Andre Johannesborg](#)
Journalist

Publisert 28. mars kl. 11:01
Oppdatert 28. mars kl. 14:43

FOLKETINGET

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget
Fredag den 23. maj 2025 kl. 14.00-15.15 i Landstingssalen,
Christiansborg

FOLKETINGET

Velkomst

v. Rasmus Jarlov (KF), formand for Forsvars-,
Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

FOLKETINGET

Suverænitet og parlamentarisk kontrol

v. Sune Klinge, lektor ved Det Juridiske
Fakultet, Københavns Universitet

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

FOLKETINGET

Danmarks potentielle medansvar

v. Astrid Kjeldgaard-Pedersen, professor ved
Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Høring om forsvarssamarbejdsaftalen med USA

Astrid Kjeldgaard-Pedersen
Professor i folkeret
Det Juridiske Fakultet

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Danmarks potentielle medvirkensansvar for folkeretskrænkelser begået af amerikanske styrker fra dansk jord

Generelle folkeretlige regler:

- Statsansvarsreglernes artikel 16 og artikel 41
- Due diligence-princippet

Eksempler på folkeretlige særregler:

- Magtanvendelse (jus ad bellum)
- Krigens love (jus in bello)
- Våbenkontrol
 - Lovforslagets bemærkninger om "Udførsel af våben m.v. af militære styrker og militært personel"

Generelle folkeretlige medvirakensregler

- **Statsansvarsreglerne, artikel 16,** bringes kun i anvendelse, hvis den medvirkende stats ved eller holder sig i bevidst uvidenhed om en partnerstats folkeretsbrud.
- **Statsansvarsreglerne, artikel 41 (alvorlige brud på ufravigelige regler):** Stater skal samarbejde om at bringe folkeretsbruddet til ophør og ingen stat må anerkende situationen som lovlig.
- **Due diligence-princippet** indebærer en forpligtelse for stater til at sikre, at krænkelser af andre staters rettigheder ikke udgår fra deres territorium.
 - Due diligence-princippet stiller mindre strenge krav til statens viden end Statsansvarsreglernes artikel 16. Det er tilstrækkeligt, at staten "burde vide", at andre staters rettigheder krænkes fra dens territorium.

Eksempler på specifikke folkeretlige medvirkensregler

Magtanvendelse (*jus ad bellum*)

- "[t]he obligation not to use force may also be breached by an assisting State through permitting the use of its territory by another State to carry out an armed attack against a third State." (artikel 16)
- "The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State ..." (UNGA Declaration on Aggression, 1974)

Krigens love (*jus in bello*)

- Fællesartikel 1 i Genèvekonventionerne:
"De Høje Kontraherende Parter forpligter sig til under alle forhold selv at overholde og at drage omsorg for overholdelsen af nærværende konvention."

Våbenkontrol

- Konventionen mod Klyngevåben er kulminationen (Oslo-konventionen)
- Antipersonnelminekonventionen (Ottawa-konventionen)
- FN's Våbenhandelstraktat

Vedr. Præciseringen af våbenlovens regler om ind- og udførsel af materiel uden indhentelse af tilladelse

FN's Våbenhandelstraktat, artikel 2, stk. 3:

- Denne traktat finder ikke anvendelse på international overførsel af konventionelle våben, der gennemføres af eller på vegne af en deltagerstat til egen brug, forudsat at de konventionelle våben forbliver under den pågældende stats ejerskab.

Vedr. Præciseringen af våbenlovens regler om ind- og udførsel af materiel uden indhentelse af tilladelse

FN's Våbenhandelstraktat, artikel 7

- Stk. 1: ...den eksporterende deltagerstat [skal] forud for en tilladelse til eksport af konventionelle våben ...vurdere risikoen for at de konventionelle våben eller genstande: (a) vil kunne medvirke til eller underminere fred og sikkerhed; (b) vil kunne anvendes til [alvorlig krænkelse af den humanitære folkeret, internationale menneskerettigheder mv.]
- Stk. 3: Hvis den eksporterende deltagerstat efter at have foretaget en sådan vurdering og overvejet de mulige afbødende foranstaltninger, afgør, at der er en overvejende risiko for nogen af de i stk. 1 nævnte negative følger, skal den eksporterende stat nægte at give tilladelse til eksporten.

FOLKETINGET

Borgernes retssikkerhed

v. Peter Vedel Kessing, seniorforsker ved
Institut for Menneskerettigheder

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)
Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Aftale om Forsvarssamarbejde mellem Danmark og USA

- Retssikkerhedsmæssige problemstillinger

Peter Vedel Kessing, ph.d., seniorforsker, adj. professor (SDU)

Retssikkerhed

To forhold:

I) Upræcis - og potentielt vidtgående aftale

- kombineret med

II) Ingen mulighed for dansk retsforfølgning og kontrol v domstolene

iii) Muligt dansk ansvar efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

I. Upræcis - og potentielt vidtgående aftale

Tre aspekter:

1) Hvem er omfattet af aftalen? – aftalen vedrører de "amerikanske styrker" omfatter:

- Den militære enhed (som i NATO sofa) – "land, sea and air"
- Det civile element (som i NATO sofa) – ansat by "armed services"
 - + pårørende, der arbejder for de amerikanske styrker
 - + amerikanske statsborgere som er ansat i ikke-danske og ikke-kommercielle organisationer - fx CIA/US efterretningsagenter?

2) Bemyndigelsen til de amerikanske styrker

"Artikel 6 (2):

2. Danmark bemyndiger ... hermed de amerikanske styrker til at udøve alle rettigheder og beføjelser, der er nødvendige for de amerikanske styrkers brug, drift og forsvar af samt kontrol over de aftalte anlæg og områder, herunder at iværksætte forholdsmæssige foranstaltninger til at opretholde eller genoprette orden og beskytte amerikanske styrker, amerikanske leverandører, danske leverandører og pårørende.

De amerikanske styrker skal koordinere sikkerhedsplaner, herunder etablere samarbejdsprocedurer vedrørende sikkerhedsforanstaltninger, med de relevante myndigheder i Danmark."

- Meget bredt og upræcist...
- Dansk forsvar – reguleret i Politiloven

3. Dansk kontrol med hvem – og hvor mange – der kommer til DK?

- Ikke krav om pas el visa
- Fritaget for regler om registrering og kontrol af udlændinge
- Ikke regler i aftalen om:
 - hvor mange, der kan komme til DK
 - hvem de er
 - hvornår de kommer og rejser
 - afvise personer som uønskede i DK (*persona non grata*)

Som det kendes for ambassader og diplomater (Artikel 9 og 10 i Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961)

II. Ingen mulighed for dansk retsforfølgning og kontrol

- Ingen dansk strafferetlig forfølgning af "amerikanske styrker" – Artikel 12
 - Mulighed for amerikansk varetægtsfængsling af "amerikanske styrker" på de danske baser – uden adgang til dansk kontrol – US Black sites
- Ingen danske civile retssager mod de "amerikanske styrker" – artikel 15

Dvs. meget begrænset mulighed for dansk kontrol

Sammenfatning

Upræcis - og potentielt vidtgående aftale

- Hvem er omfattet af aftalen – "amerikanske styrker" – omfatter også civile og efterretningsagenter
- Bred og upræcis bemyndigelse til – nødvendige beføjelser
- Hvor mange, hvem, hvornår kommer de, mulighed for at afvise

kombineret med

Ingen mulighed for dansk retsforfølgning og kontrol ved danske domstole

- Risiko for den enkelte borgers retssikkerhed

Muligt ansvar efter den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Danmark må ikke acceptere evt. menneskerettighedsbrud begået af andre stater i Danmark

- Tage positive skridt til at sikre, at det ikke sker bl.a. vi diplomatiske midler

FOLKETINGET

Internationale konventioner og forsvarsaftaler

v. Frederik Harhoff, professor emeritus ved
Juridisk Institut, Syddansk Universitet

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

FOLKETINGET

Spørgsmål

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)
Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

FOLKETINGET

Afrunding

v. Rasmus Jarlov (KF), formand for Forsvars-,
Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
(L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Ændringsforslag
til
Forslag til lov om forsvarssamarbejde mellem Danmark
og Amerikas Forenede Stater m.v. (L 188)

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af *forsvarsministeren*, tiltrådt af [...]:

Til § 15

1) I *stk. 2* ændres »1. juni 2025« til: »1. juli 2025«.

[Ændring af ikrafttrædelsestidspunkt for lovens § 24]

2) Som *stk. 3* indsættes:

»*Stk. 3.* Regler udstedt i medfør af § 1, stk. 4-7, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 958 af 22. juni 2022, som ændret ved § 1 i lov nr. 1555 af 12. december 2023, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler udstedt i medfør af § 1, stk. 5-8, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. denne lovs § 21, nr. 1.«

[Lovteknisk korrektion]

Til § 21

1) Efter nr. 1 indsættes:

»01. I § 1, *stk. 7*, der bliver *stk. 8*, ændres »*stk. 5* og 6« til: »*stk. 6* og 7«.«

[Lovteknisk korrektion]

Bemærkninger

Til § 15

Til nr. 1

Det fremgår af lovforslagets § 15, stk. 2, at § 24, nr. 1 og 2, træder i kraft den 1. juni 2025.

Det foreslås at ændre ikrafttrædelsestidspunktet til den 1. juli 2025.

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at lovforslagets 3. behandling er planlagt til den 11. juni 2025.

Til nr. 2

Det foreslås i § 15, stk. 3, at regler udstedt i medfør af § 1, stk. 4-7, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 958 af 22. juni 2022, som ændret ved § 1 i lov nr. 1555 af 12. december 2023, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler udstedt i medfør af § 1, stk. 5-8, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, jf. denne lovs § 21, nr. 1.

Den foreslåede bestemmelse er en konsekvensrettelse som følge af, at bemyndigelsesbestemmelserne i § 1, stk. 4-7, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold foreslås rykket til § 1, stk. 5-8, jf. lovforslagets § 21, nr. 1.

Til § 21

Til nr. 1

Det foreslås i § 1, stk. 7, der bliver stk. 8, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold at ændre henvisningen til stk. 5 og 6 til stk. 6 og 7.

Den foreslåede bestemmelse er en konsekvensrettelse som følge af, at bestemmelserne i § 1, stk. 5 og 6, i lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold foreslås rykket til § 1, stk. 6 og 7, jf. lovforslagets § 21, nr. 1.